

SIKOS T. TAMÁS*

Selye János Egyetem: egy dinamikusan fejlődő felsőoktatási központ a Felvidéken

A határon túli magyar nyelvű felsőoktatás elindítása és fokozatos fejlesztése a politikai-gazdasági rendszerváltást követő időszakban különösen fontos külpolitikai kérdéssé vált, amelyhez a magyar állam, a szomszédos országokban működő kisebbségi magyar szervezetekkel és politikai pártokkal együttműködve igyekezett jelentős segítséget nyújtani. Így jöhettek létre magyar nyelvű felsőoktatási intézmények Kárpátalján (Beregszászi Tanárképző Főiskola, 1997), Erdélyben (Sapientia Erdélyi Tudományegyetem 2001, Partiumi Keresztény Egyetem, 2001). E sorba illeszkedik a szlovákiai Révkomáromban 2003-ban megnyílt Selye János Egyetem, amely újabb jelentős lépés volt a kisebbségi magyarság anyanyelven történő felsőszintű képzettségi szintjének emelésében (Baros R. 2004). A Duna-stratégia átfogó célkitűzésének (a Duna integráló szerepének erősítése fenn tartható fejlesztéssel) és horizontális céljainak megvalósításához (területi kohézió, K+F és innováció) a Selye János Egyetem mind oktatási, mind pedig kutatási tevékenységével, nemzetközi kapcsolataival hozzá kíván járulni.

Bevezetés

A Kárpát-medence és környéke azon országokban, ahol kisebbségben él a magyarság (Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna), hosszú ideje komoly probléma, hogy a kisebbségek felsőfokú iskolázottsági szintje lényegesen alacsonyabb, mint az államalkotó nem-

zethez tartozó többségé. Ily módon a felsorolt országokban a felső szintű képzettséggel rendelkező magyarok aránya is lényegesen alacsonyabb annál, mint ahogy azt a magyarságnak a teljes népességben belüli aránya indokolná.

A Selye János Egyetem létrehozásának előkészítéseként 2001-ben magyar állami segítséggel megalakult a Selye János Egyetemért Alapítvány, amely a Budapesti Közgazdasági és Államigazgatási Egyetem és a Nemzetközi Határontúli Felsőoktatás-fejlesztési Programiroda együttműködésével indította a magyar nyelvű felsőfokú közgazdasági képzését Révkomáromban. A következő évben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem indította el informatikai kurzusait a Duna menti városban (Horváth T. 2002).

Az egyetem alapításának előzményei és létrejötte

2003. október 23-án a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa jóváhagyta a Selye János Egyetem megalapításáról szóló határozatot. A szlovákiai magyar politika már az 1989-es rendszerváltáskor célul tűzte ki a magyar nyelvű intézményes felsőoktatás megteremtését, amelynek elsődleges célja a felsőfokú végzettséggel rendelkező szlovákiai magyarok alacsony részarányának gyors növelése volt. Míg Szlovákia területén a ma-

* A szerző egyetemi tanár, DSc., dékán, Selye János Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Komárno, Szlovákia.

gyarok lakossági részaránya a teljes népességen belül a XX. század második felében 12,2 és 10,7 százalék között változott, addig a felsőoktatásban részt vevő magyar nemzetiségűek aránya alig 3,7 és 4,8 százalék között mozgott.

Az egyetem küldetésnyilatkozata szerint: „A Selye János Egyetem teret nyit a magyar nyelvű felsőfokú képzésre Szlovákiában, azzal a reménnyel, hogy növekedni fog a főiskolát és egyetemet végzett magyar fiatalok száma és a szlovákiai magyarság iskolázottsági szintje. A jobb képzettség megteremtheti a magyar fiatalok munkaerő-piaci esélyegyenlőségét, amely magával vonhatja a munkanélküliség csökkenését és a magyarok által lakott területek gazdasági fellendülését. A Selye János Egyetem ily módon akar a térség gazdasági és társadalmi felemelkedésének előmozdítójává válni. A Selye János Egyetem elősegíti egy olyan magyar értelmiségi réteg kialakulását, amely nemzeti közösségünk tartópillérévé válhat, amelynek tagjai nyelvtudásuk révén nemzetközi viszonylatban is érvényesülni tudnak.”

Az egyetem az oktatás mellett fejleszti a tudományosságot, a szlovákiai magyar tudóstársadalmat bekapcsolja a tudományok nemzetközi vérkeringésébe, kapcsolatot teremt a tudományos intézmények nemzetközi hálózatával. Az egyetem vállalja a tudományosság regionális központjának szerepét. A Selye János Egyetem tevékenységével és célkitű-

zéseiivel a Szlovákiában élő magyarság hátrányos helyzetét szeretné megszüntetni, mely egyrészt a magyarságot sújtó képzettségi hiányokból adódik. A Selye János Egyetem ezzel is lassítani kívánja a magyarság kényszerű asszimilációját. (Albert S. 2005)

A képzés elindulása, az egyetem oktatási vonzaskörzete

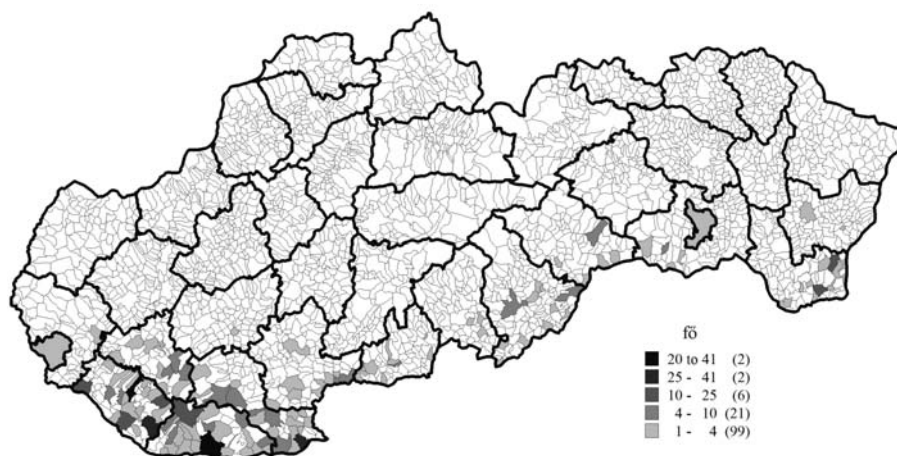
2004 júniusában lezajlott a felvételi folyamat, szeptemberben beiratkoztak az első diákok, sor került az első ünnepélyes tanévnyitóra, és 27 főállású oktató megkezdte munkáját a Selye János Egyetemen. Szeptemberben és októberben kialakultak az egyetem és a karok önkormányzati szervei: az egyetemi szenátus és a kari szenátusok. Az első tanévben az egyetemnek összesen (nappali és levelező tagozaton) 648 diákja volt (1. táblázat).

Az oktatás a 2004/2005-ös tanévben a komáromi központ mellett már Királyhelmecen is folyt. Ebben a kelet-szlovákiai városban a Budapesti Corvinus Egyetem már 1994 óta működtet kihelyezett tagozatot, amelyen főiskolai szintű közgazdászképzés folyt, kifutó jelleggel, a Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kara kihelyezett tagozatának képzése pedig 2009 júniusában fejeződött be az akkreditációs követelmények teljesítésének hiánya miatt. Sajátos képet

1. táblázat. A hallgatói létszám alakulása az egyes karokon a 2004/2005-ös tanévben

Tagozat	Gazdaságtudományi Kar	Pedagógiai Kar	Református Teológiai Kar	Összesen
Nappali tagozat	175	181	39	395
Levelező tagozat	0	210	43	253
Összesen	175	391	82	648

Forrás: Aktuális információk ... SJE, 2004.

1. ábra. A 2004-ben felvett hallgatók lakóhely szerinti eloszlása.

mutatott az új egyetem első hallgatóinak területi, illetve településkénti megoszlása (1. ábra).

A Selye János Egyetem első hallgatói a dél-szlovákiai régió 130 településéből származtak, legtöbbször Komáromból és Dunaszerdahelyről, illetve ezen járások falvaiból. A teljesség igénye megkövetelné, hogy Szlovákia mellett a szomszédos országokat, így az onnan származó diákokat is feltüntessük, de a külföldi hallgatók alacsony száma miatt ettől eltekinttünk.

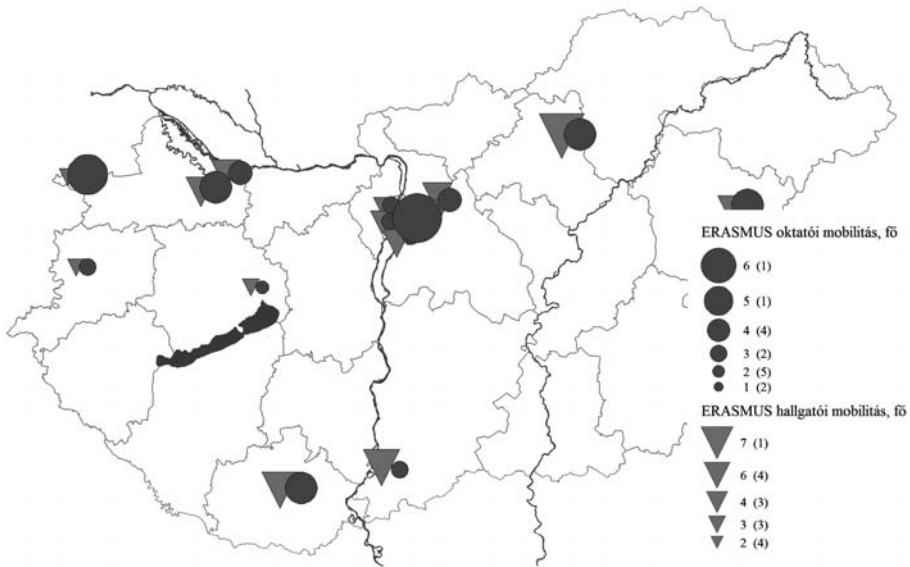
A Selye János Egyetem megalakulásától kezdve építette és ápolta kapcsolatait más szlovákiai és magyarországi egyetemekkel. Együttműködési szerződés kötött a Budapesti Corvinus Egyetemmel, a tatabányai Modern Üzleti Tudományok Főiskolájával (ezen intézmények szakmai támogatással, illetve oktatóik óraadással segítették az egyetem Gazdaságtudományi Karát) és a soproni Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Karával, amelynek oktatói a pedagógusképzésben nyújtottak segítséget. Ma már az

egyetemnek több mint 26 intézménnyel van kapcsolata.

Az egyetem megalakulását követő években elsősorban magyarországi felsőoktatási intézményekkel kötött együttműködési megállapodásokat, és épített ki oktatói és hallgatói kapcsolatokat az ERASMUS-mobilitási program keretében (2. ábra). A Selye János Egyetem az elmúlt néhány évben, de jelenleg is kiemelt céljának tekinti, hogy nagytérségi (makroregionális) kapcsolatrendszert alakítson ki felsőoktatási intézményekkel (romániai, osztrák, bolgár).

A Duna-stratégiában felvázolt makroregionális térben az egyetem 2010-ig Szlovákián kívül a kolozsvári Sapientia Magyar Tudományegyetemmel és a Babes-Bolyai Tudományegyetemmel, a Szófiai Egyetemmel, az Osztravai Egyetemmel és a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával írt alá együttműködési megállapodást.

A Duna-stratégia átfogó célkitűzésének – a folyó integrálójának szerepének erősítése fenntartható fejlesztéssel – és horizontális céljainak megvalósításához (te-

2. ábra. ERASMUS oktatói és hallgató mobilitás célállomásai

rületi kohézió, K+F és innováció) a Selye János Egyetem mind oktatási, mind pedig kutatási tevékenységével, nemzetközi kapcsolataival hozzá kíván járulni. A hallgatók képzési anyagában – elsősorban a Gazdaságtudományi Karon – megjelenik a Duna-stratégia mint kötelező ismeretanyag. Az egyetem oktatási és kutatási tevékenységét is teljes mértékben átfogja a térségi társadalmi, gazdasági és területi kohézió gondolata.

A Selye János Egyetem tudatosan törekszik arra, hogy hallgatóinak kulturális és nyelvi adottságait (magyar, szlovák, cseh nyelv és kultúra ismerete), valamint szlovákiai és magyarországi oktatóinak nemzetközi kapcsolatait hasznosítva olyan szakembereket képezzen, akik nemcsak Szlovákiában, hanem az ország határain túl, az egész Duna-térségben képesek magas színvonalú szakmai munkát végezni, valamint kulturális kapcsolatokot kialakítani és fenntartani,

együttműködve a Duna-régió más országaival.

A Selye János Egyetem nemcsak nemzetközi, makroregionális kapcsolatrendszerét építette az elmúlt években, hanem – regionális tudásközpontként – szoros együttműködést alakított ki szűkebb térsége városaival (Komárom, Győr, Tatabánya). Az intézmény már az első tanévben aktívan bekapcsolódott a város kulturális életébe is. Az egyetem igyekezett nyitni a város felé különféle előadásokkal és konferenciák szervezésével. A Selyesték keretei között a hallgatók és az érdeklődő közönség megismerhette az oktatókat, életpályájukat, tudományos kutatói és publikációs tevékenységüket. Lezajlottak az első Komáromi Egyetemi Napok, amikor sor került a rektor, a rektorhelyettesek, a dékánok és a dékánhelyettesek ünnepélyes beiktatására, továbbá ünnepi hangversenyre, bálra, sportnapra és diákvetélkedőkre.

2. táblázat. A hallgatói létszám alakulása az egyes karokon a 2010/2011-es tanévben.

Tagozat	Gazdaság- tudományi Kar	Pedagógiai Kar	Református Teológiai Kar	Összesen
Nappali tagozat	691	805	59	1555
Levelező tagozat	399	438	0	837
Összesen	1090	1243	59	2392

ÖsszesenForrás: Selye János Egyetem, 2010.

Bővülő diáklétszám, szélesedő oktatási vonzaskör

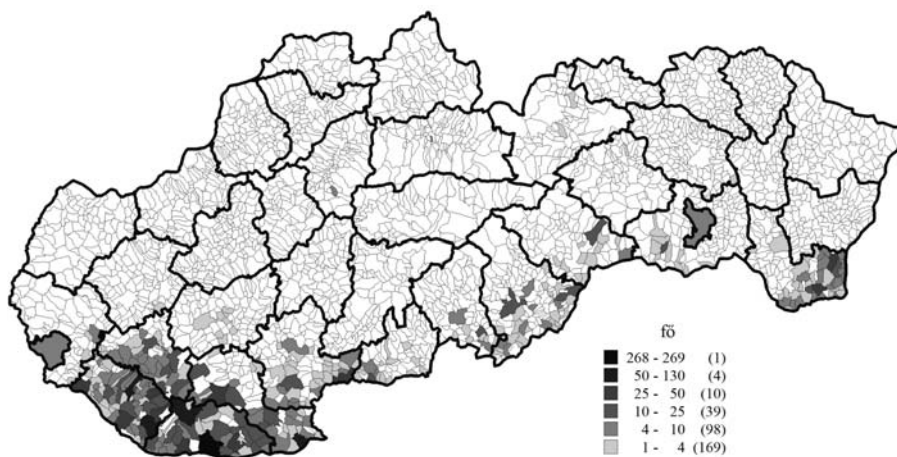
Az egyetem egyre növekvő ismertsége és népszerűsége a következő tanévben már a jelentkezők létszámának alakulásán is érződött. 2005 júniusában zajlott a nappali tagozatosok, augusztusban pedig a levelező tagozatosok felvételi folyamata. A hallgatói létszám a második tanévben közel két és félszeresére, 648-ról 1602-re emelkedett. Napjainkra pedig már a kezdeti érték három és félszerese, 2392 fő a hallgatói létszám. (2. táblázat)

Az egyetem oktatási vonzaskörzetének kitágulását jelzi, hogy 2010 októberében a hallgatók az első évhez képest három és félszer több szlovákiai települést (321) képviseltek. Tovább erősödött

a komáromi és dunaszerdahelyi járások dominanciája, és meghatározó az egyetem vonzása a dél-szlovákiai régióban (3. ábra).

A 2010/2011-es tanévben az egyetemnek már összesen 2392 hallgatója van a nappali és a levelező tagozaton, ami a regionális felsőoktatási szerepkör jelentős mértékű bővülését jelzi. A létszámadatokból az is jól látható, hogy változott a gazdaságtudományi, illetve a tanárképzésben részt vevők aránya – az előbbi kar javára –, ugyanakkor a teológusképzésben részesülők száma folyamatosan stabil marad.

A közgazdasági képzésben részt vevők arányának folyamatos növekedését jelzi, hogy míg 2004-ben a kar a teljes hallgatói létszámból csak 27,2 százalék-

3. ábra. A Selye János Egyetem hallgatóinak lakóhely szerinti eloszlása 2010-ben

kal részesedett, addig 2010-ben ez az arány már meghaladta a 45,57 százalékot. Fokozatosan nőni fog tehát azoknak a diplomásoknak az aránya, akik a gazdasági élet mezo- és mikroszintjén (kis- és közép vállalatok) egyaránt jól használható szaktudással bírnak. A közgazdász diplomával rendelkezőknek a pedagógusokhoz képest kedvezőbb elhelyezkedési lehetőségei és magasabb átlagjövedelmei tovább növelhetik a Gazdaságtudományi Karon folyó képzés vonzerejét. A kar igyekszik a tömegképzés mellett a minőségi képzés irányába is lépni, amelynek egyik megnyilvánulási formája a Harsányi János Szakkollégium. A kollégium hallgatói bekapcsolódhatnak a tanszékek tudományos tevékenységébe, illetve részt vállalhatnak a kar tudományos konferenciáinak szervezésében is.

Az egyetem oktatási vonzáskörzetét tovább erősíti, hogy a Selye János Egyetem három kara ma már a BSc és az MSc képzések mellett doktori iskolával is rendelkezik, illetve annak akkreditációja most van folyamatban. Gondosan tanulmányozva a hallgatói vonzáskörzet 2010-es térszerkezetét, megfigyelhető, hogy a felsőoktatási intézmény dél-szlovákiai régióbeli vonzáskörzetének növekedése a korábbiakhoz képest lényegesen erősebb települési koncentráció kibontakozásához vezetett. Erre utal, hogy a teljes hallgatói létszám 30,68 százaléka csupán 10 településről kerül ki (a korábbi 24 helyett), továbbá a 10–25 diákot küldő 39 településből 31 (79,48 százalék) Délnyugat-Szlovákia területén található. Eközben továbbra is igen nagy számban vannak a vonzáskörzeten belül olyan kistélepülések, ahonnan csak tíznél kevesebb diák érkezik az egyetemre. 2010 után tehát területi szinten az egyetem vonzáskörzetének hosszú távú sta-

bilizációjával kell kalkulálnunk, ugyanakkor települési szinten a koncentrációs folyamatok jelentősen felerősödtek.

Jövőbeli célok

A komáromi Selye János Egyetem Szlovákia egyetlen magyar felsőoktatási intézményeként a jövőben egyre szélesebb hallgatói rétegek igényeit szeretné kielégíteni. Legfőbb célja a képzési paletta bővítése, és a már meglévő szakok egyetemi szintjének további bővítése, valamint újabb doktori iskolák akkreditáltatása.

A Gazdaságtudományi Kar tervei között szerepel az Alkalmazott informatika BSc, a Régiófejlesztés BSc, valamint a Turizmus BSc, MSc szak indítása alpmesterképzésben. Az új szakoknak köszönhetően a kar hallgatói létszáma a következő tanévekben – a teljes egyetemi képzés kiépülése után – előreláthatólag 1300-ra növekszik.

A Pedagógiai Kar további tanári szakok nyitását tervezi: a kémia, a szlovák nyelv, a szociológia szak akkreditálása számos további szakkombináció választásának lehetőségét biztosítaná az érettségiző, tanári pályára készülő diákok számára, a szociológia szak pedig szintén nagyban segítené a szlovákiai magyarság társadalmi felemelkedését. Az elkövetkező öt évben a kar hallgatóinak létszáma elérheti az 1400 főt is.

Az egyes karokon működő doktori iskolák nagymértékben segítik a karok oktatóinak kinevelését. A doktoranduszok megjelenésével az egyes karok oktatói létszáma stabilizálódni fog.

A hallgatói létszám és az oktatott szakok számának növelése mellett nagyon fontos feladat a kutatói tevékenység bő-

vítése. Az oktatók kutatásainak támogatására és koordinálására jött létre 2004-ben a Selye János Egyetem Kutatóintézete, amely önálló intézményként együttműködve szlovákiai és határon túli kutatóintézetekkel, vállalatokkal, pályázatokba bekapcsolódva igyekszik segíteni a munkatársak tudományos kutatói tevékenységét, a kutatási eredmények pre-

zentálásával pedig megismertetni az egyetemet a vállalati szektorral. A Selye János Egyetem Kutatóintézete az előbbiekből megfogalmazott célok érdekében egy könyvsorozatot indított útjára, amelynek keretében eddig nyolc monografikus kötet jelent meg, Az intézet kiadványai között szerepel a Case Studies angol nyelvű folyóirat is.

Irodalom

- Aktuális információk a diáklétszámok és a tanulmányi szakokról* – Kézirat. A Selye János Egyetem Tanulmányi Osztályának összeállításai, 2004., 2005., 2006., 2010.
- Albert S. (2005): *Az induló Selye János Egyetem* – A Selye János Egyetem kiadványa, Komárno, Szlovákia, 64 o.
- Baros R. (2004): Humán szolgáltatások. Felsőoktatás. – In: Horváth Gy. (szerk.): *Dél-Szlovákia. A Kárpát-medence régiói 2.* MTA RKK – Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 404–422. o.
- Horváth Gy. (szerk.) (2004): *Dél-Szlovákia – A Kárpát-medence régiói sorozat 2. kötet*, MTA RKK–Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 528. o.
- Horváth T. (2002): Egy önálló felvidéki magyar egyetem körvonalai. A révkomáromi közgazdász- és műszaki informatikai képzés – *Magyar Felsőoktatás* 7. 25–30. o.
- Szabó I.–Antalik I. (2008): A Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Karának fejlődési folyamata és fejlesztési lehetőségei. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, Somorja, X. évf., 147–155. o.